

Op reis (4)

Ken je dat? Ben je eindelijk onderweg, schiet je ineens te binnen dat je iets bent vergeten. Meestal gaat het gelukkig om zaken die elders ook verkrijgbaar zijn, dus zo erg is dat niet.

Vertalers zijn maar gewone mensen, ook zij vergeten weleens wat. Vaak zijn het woorden die maar niet van het puntje van je tong willen komen. Gelukkig kunnen vertalers gebruik maken van een extra geheugen: jawel, het vertaalgeheugen! Voorwaarde is dat je de brontekst in digitale vorm op de computer hebt staan. Dat is overigens sowieso handig, want de kans dat je iets vergeet te vertalen is dan een stuk kleiner.

Vertaaltools

Tegenwoordig zijn er tal van computerprogramma's op de markt waarmee het vertaalwerk kan worden vergemakkelijkt. Met deze programma's creëert de vertaler een vertaalgeheugen en, indien gewenst, ook nog een woordenlijst. Let wel, het gaat hier dus niet om zogenaamde machinevertalingen, maar om vertalingen die door de vertaler zelf in het programma zijn ingevoerd.

Dit soort programma's werpt vooral vruchten af bij teksten met veel herhalingen. Vertaaltools zijn echter niet voor alle soorten vertaalwerk geschikt. Romans kennen een zeer gevarieerd taalgebruik, dus daar mogen geen ongewenste herhalingen in verschijnen, maar voor commerciële vertalingen, waarin met regelmaat termen en zelfs hele alinea's terugkomen, zijn vertaaltools praktisch onmisbaar, omdat de productiviteit van de vertaler stijgt, maar ook omdat de consistentie in een tekst met veel terminologie daarmee wordt gewaarborgd. Uiteraard moeten de vertalingen in vertaalgeheugen en woordenlijst wel correct zijn, anders heb je er niets aan.

Boeken en vertaalgeheugens

Voor mijn commerciële vertaalwerk maak ik gebruik van [Wordfast](#) (kortweg: WF). Er zijn nog veel meer vertaaltools, maar ik heb voor deze gekozen omdat WF goed werkt tegen een redelijke prijs - althans, dat vind ik. Voor boekvertalingen kon ik in eerste instantie maar één voordeel van een vertaaltool bedenken, en dat is de automatische backup. Die werkt anders dan in Word, want als Word tijdens het werken crasht en je je werk niet tussentijds hebt bewaard of automatisch hebt laten opslaan, kun je weer opnieuw beginnen. Als je een vertaalgeheugen gebruikt, zijn alle vertaalde segmenten gewoon bewaard gebleven en hoef je de tekst alleen nogmaals door de software te halen, zonder dat je je hersens weer moet laten kraken. Vertaalsegmenten bestaan overigens doorgaans uit een of meerdere samengevoegde zinnen uit de brontekst.

Voor mijn pulp heb ik echter nog een voordeel gevonden van het werken met een vertaaltool. Voordat ik begon, heb ik mijn boekje gescand en er een Word-document van gemaakt; WF is namelijk niet meer dan een vernuftige macro in Word. In totaal leverde dat honderdvijfentachtig pagina's verhaal op, en zoals ik al in [Op reis \(2\)](#) heb beschreven, moesten dat er uiteindelijk honderdvijftig worden. Dat betekent voor mijn damesproza tien hoofdstukken van gemiddeld vijftien pagina's.

Nu vertaal je met een vertaaltool segmenten. Een segment kan, zoals gezegd, uit een of meer zinnen bestaan. Omdat ik alle hoofdstukken in aparte documenten heb ondergebracht, weet ik precies uit hoeveel pagina's elk hoofdstuk moet bestaan en voeg ik segmenten zodanig samen dat hoofdstuk 2 van mijn pulp uiteindelijk bijna moeiteloos van achttien pagina's is teruggebracht tot de gewenste vijftien. Het is een ware kick aan het worden om regels op de laatste pagina te zien verdwijnen. Waar een mens al niet blij van kan worden!

Eigenlijk had ik niet verwacht dat ik tijdens de vertaling van mijn pulpje meer voordeel uit WF zou halen, maar tot mijn verrassing bleek het tegendeel het geval. Mijn heldin wil namelijk weleens terugdenken aan eerdere uitspraken, dus wat is handiger dan met een paar drukken op de knop haar uitspraken of die van anderen weer terug te brengen op het scherm?

Belemmerde creativiteit

Een vertaaltool kan ook in je nadeel werken, want het is verleidelijk om eerdere vertalingen in al dan niet aangepaste vorm over te nemen. Die gedachte kun je ook omdraaien, want met een vertaaltool kun je immers snel controleren hoe je in het verleden iets hebt vertaald, en de keuze maken om het nu anders te doen.

In mijn koffer naar Boekvertalersland zit dus ook een vertaaltool.